

LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS

LIETUVOS
ISTORIJOS
METRAŠTIS
2015 metai

1

LITHUANIAN INSTITUTE OF HISTORY

THE YEAR-BOOK
OF LITHUANIAN
HISTORY

2015

1

Vilnius 2016

LITAUISCHES INSTITUT FÜR GESCHICHTE

JAHRBUCH
FÜR LITAUISCHE
GESCHICHTE

2015

1

Vilnius 2016

Redakcinė kolegija:

Egidijus ALEKSANDRAVIČIUS
Vytauto Didžiojo universitetas

Jan JURKIEWICZ
Adomo Mickevičiaus universitetas Poznanėje

Zigmantas KIAUPA (pirmininkas)
Lietuvos istorijos institutas

Česlovas LAURINAVIČIUS
Lietuvos istorijos institutas

Ingė LUKŠAITĖ
Lietuvos istorijos institutas

Elmantas MEILUS (pirmininko pavaduotojas)
Lietuvos istorijos institutas

Jolita MULEVIČIŪTĖ
Lietuvos kultūros tyrimų institutas

Rimvydas PETRAUSKAS
Vilniaus universitetas

Edmundas RIMŠA
Lietuvos istorijos institutas

Jolita SARCEVIČIENĖ (sekretorė)
Lietuvos istorijos institutas

Vladas SIRUTAVIČIUS
Lietuvos istorijos institutas

Darius STALIŪNAS
Lietuvos istorijos institutas

Saulius SUŽIEDĖLIS
Milersvilio universitetas

Joachim TAUBER
Šiaurės Rytų institutas Liuneburge

Šio žurnalo straipsnių pavadinimai ir santraukos cituojami duomenų bazėse:
Articles appearing in this journal are abstracted and indexed in:
HISTORICAL ABSTRACTS. AMERICA: HISTORY AND LIFE.
EBSCO Publishing

MINDAUGA KLOVAS, ELMANTAS MEILUS

VILNIAUS MAGISTRATUI PAVALDŽIŲ VAKARINIŲ PRIEMIESČIŲ IR PALIVARKŲ 1566 M. PAGALVĖS IR 1596 M. NEKILNOJAMOJO TURTO LAIKYTOJŲ MOKESČIŲ MOKĖTOJŲ SĄRAŠAI¹

Dar 2007–2008 m. vienam iš šios publikacijos autorių, rašant apie Lukiškes ir recenziją Mindaugo Paknio knygai apie 1636 m. Vilniaus namų surašymą, teko minėti, kad 1646 m. Vilniaus magistrato ir jėzuitų byloje dėl Lukiškių valdų minimi 1566 ir 1595 m. Vilniaus pagalvės surašymai (tiesa, dabar paaiškėjo, kad pagalvės surašymas buvo tik 1566 m., o 1595 – nekilnojamojo turto savininkų) ir kviesti visus ieškoti šio šaltinio². Deja, kiek šios publikacijos autoriams žinoma, kol kas dar niekam nepavyko šių surašymų aptikti. 2012 m. teikdami paraišką Lietuvos mokslo tarybos finansuojamiems *mokslininkų grupių* projektams (mokslo projektas „Vilniaus senamiesčio posesijų raida XVI–XVIII a.“), tikėjomės vis dėlto šiuos surašymus rasti. Deja, paieškos Vilniaus, Minsko, Varšuvos, Krokuvos ir ypač Maskvos istorinių šaltinių saugyklose kol kas baigėsi tik iš dalies sėkmingai. Maskvoje, Rusijos valstybiniame senųjų aktų archyve, vadinamajame Edukacinės komisijos fundušo fonde, pavyko aptikti tik jau minėtus 1644 ir 1646 m. jėzuitų prašymu padarytus išrašus iš Iždo rejestrų apie rinktus pagalvės ir miestiečių nekilnojamojo turto (*szos, szosowe*) mokesčius iš miesto jurisdikai priklausiusių namų vakariniuose (tai yra Rūdninkų arba Šv. Stepono ir Lukiškių) priemiesčiuose, kuriuos čia ir skelbiame³.

¹ Straipsnis parengtas vykdant Lietuvos mokslo tarybos finansuotą projektą „Vilniaus senamiesčio posesijų raida XVI–XVIII a.“ (Nr. MIP-021/2013).

² V. Jogėla, E. Meilus, V. Pugačiauskas, *Lukiškės: nuo priemiesčio iki centro (XV a. – XX a. pradžia)*, Vilnius, 2008, p. 40 (taip pat knygos priede skelbiamame šaltinyje – p. 256, 257, 261); E. Meilus, rec. kn. M. Paknys, *Vilniaus miestas ir miestiečiai 1636 m.: namai, gyventojai, svečiai*, Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2006, *Lietuvos istorijos metraštis. 2007 metai 1*, Vilnius, 2008, p. 115–116.

³ *Российский государственный архив древних актов*, ф. 1603, оп. 5, д. 1037 (с. 1–8), д. 1038 (с. 1–2), д. 1039 (с. 1), д. 1040 (с. 1–2).

Kol kas istoriografijoje šie surašymai kiek aptarti tik XVIII a. viduryje Vilniaus akademijoje išspausdintoje „Ginčo esmėje“ tarp jėzuitų ir Vilniaus miesto dėl Lukiškių valdų⁴. Neabejotina tik tiek, kad 1566 m. surašymas susijęs su Vilniaus seimo (1565 11 18 – 1566 03 11) pradžioje priimtu sprendimu, kad dėl Livonijos karo reikia surinkti pagalvės mokesį iš visų Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės gyventojų (išskyrus šlėktos, dvasiškių, tarnaujančių kariškių ir kūdikių)⁵. Valdovas patvirtino tokius seime nustatytus mokesčius: iš miestiečių pirklių ir amatininkų bei jų šeimos narių, nuomininkų, bendradarbių – po 6 grašius; iš smuklininkų (šinkorių) ir smulkių prekeivių – po 4 gr.; iš miestiečių, neužsiimančių prekyba ir amatais, iš samdinių – po 3 gr.; iš žmonių be užsiėmimo, linksminojų, muzikantų ir pan. – po 8 gr.; iš žydų – po 15 gr.; jų tarnų, krikščionių samdinių – po 2 gr., o iš kariuomenėje netarnaujančių totorių – po 10 gr., jų šeimos narių – po 5 gr.⁶ Paskirti mokesčių rinkikai turėjo atiduoti pinigus ne vėliau kaip per 5 savaitės po Naujųjų metų. Privilegijuotuose miestuose mokesčių rinko miestiečių išrinkti rinkikai, kurie pinigus turėjo atiduoti į iždą. Jie gaudavo 1 proc. nuo surinktos sumos⁷.

1595–1596 m. mokesčiai, nors 1595 m. Krokuvos seimo nutarime rašoma tik apie kylantį pavojų prie Karalystės sienų⁸, tikriausiai yra susiję su Zigmanto Vazos problemomis Švedijoje bei įtampa santykiuose su Turkija⁹. Šiame seime buvo nustatyti tokie LDK privilegijuotų miestų miestiečių mokesčiai nuo nekilnojamojo turto ir profesinės veiklos (vadinamasis *szos, szosowe*): nuo namų Turgaus aikštėse – po 16 gr.; nuo namų gatvėse – po 8 gr.; nuo namų priemiesčiuose – po 4 gr.; papildomai buvo renkamas mokeskis už daržus¹⁰. Amatininkai (kurie gyveno nekilnojamojo turto mokesčiu apmokestintuose namuose) turėjo mokėti tiek: auksakaliai, mėsininkai, kepėjai, barzdaskučiai-chirurgai (cyrulnikai), siuvėjai (šilko), batsiuviai (tymo), kailiadirbiai, zomšininkai, raudonieji odminiai – po 2 auksinus; pirtininkai – po 15 gr.; vaistininkai – po 3 auksinus; druskiai ir visi kiti amatininkai miestuose – po 1 auksiną; svetimšaliai pirkiai – po 4 auksinus;

⁴ Žr. šio spaudinio publikaciją kn.: V. J o g e l a, E. M e i l u s, V. P u g a č i a u s k a s, min. veik., p. 267 (IV dalyje – *Kathegorya czwarta*).

⁵ М. Л ю б а в с к и й, *Литовско-русский сейм. Опыт по истории учреждения в связи с внутренним строем и внешнею жизнью государства*, Москва, 1900, с. 690, 691; taip pat žr. A. T y l a, *Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės iždas, XVI amžiaus antroji pusė – XVII amžiaus viduryis*, Vilnius, 2012, p. 15.

⁶ М. Л ю б а в с к и й, min. veik., p. 692; palyginti su čia skelbiamo pirmo dokumento pradžioje nurodytais mokesčių dydžiais.

⁷ Ten pat, p. 693.

⁸ *Volamina Legum* (toliau – *VL*), t. II, Petersburg, 1859, p. 355.

⁹ Plačiau žr. A. T y l a, min. veik., p. 70–80, 91–97; taip pat žr. *Akta zjazdów stanów Wielkiego Księstwa Litewskiego*, t. II: *Okresy panowań królów elekcyjnych XVI–XVII wiek*, opr. H. Lulewicz, Warszawa, 2009, dok. nr. 19–21, k. 102–115.

¹⁰ *VL*, t. II, p. 357; taip pat žr. H. W i s n e r, *Rzeczpospolita Wazów*, t. III: *Sławne Państwo Wielkie Księstwo Litewskie*, Warszawa, 2008, k. 224; A. T y l a, min. veik., p. 86.

smulkūs škotų pirkliai – po 1 auksiną; pirkliai su vežimais – už arklį – 2 auksinus; kamarininkai – po 12 gr.; smulkūs prekeiviai ir įvairūs linksmintojai – po 30 gr.¹¹

Čia skelbiamus šaltinius faktiškai sudaro keturi dokumentai: I. 1566 02 19 Vilniaus miesto jurisdikai pavaldžių vakarinių priemiesčių (Rūdinkų arba Šv. Stepono ir Lukiškių) namų ir dvarų pagalvės mokesčio mokėtojų sąrašas, 1644 07 18 išrašas iš Iždo rejestrų (rusėnų k.); II. 1566 m. surašyme suregistruotų namų šeiminių sąrašas, apie 1644–1646 m. lenkiškai padarytas išrašas iš pirmojo dokumento; III. 1595 m. Vilniaus miesto jurisdikai pavaldžių miesto vakarinių priemiesčių ir palivarkų nekilnojamojo turto laikytojų mokestinis sąrašas, 1646 07 18 išrašas iš Iždo rejestrų (lenkų k.); IV. 1596 m. Vilniaus miesto jurisdikai pavaldžių vakarinių priemiesčių nekilnojamojo turto laikytojų mokestinis sąrašas, 1646 07 18 išrašas iš Iždo rejestrų (lenkų k.).

Neabejotinai pats vertingiausias iš visų keturių dokumentų yra 1566 m. pagalvės mokėtojų sąrašas. Nors tai 1644 m. padarytas išrašas iš, matyt, XVI a. LDK išdo rejestrų, kurie visi (buvę iki XVII a. vid.), kaip žinia, sudegę ar dingę 1655 m. rugpjūčio 8 d., kai maskvėnų kariuomenė užėmė ir nuniokojo Vilnių¹². Pats išrašas surašytas ant aštuonių gana grubaus A4 formato dvigubų popieriaus lapų, susiūtų tamsiu siūlu, kurio galai šaltinio pabaigoje, ties LDK išdo raštininko Stanislovo Bejnarto parašu, uždengti popierine kustodija ir užantspauduoti jo antspaudu. Rašant ant abiejų pusių, faktiškai be tarpų, pilnai prirašyti šeši lapai, o septinto lapo priekinė dalis užpildyta iki pusės. Aišku, šiame XVII a. vidurio nuoraše, perrašytame iš XVI a. kirilica surašytų dokumentų, įsivėlė nemažai klaidų, kurias ne visada pavyksta atsekti, bet kol kas tai pats išsamiausias žinomas dalies vilniečių sąrašas iš XVI a. Tenka tik dar kartą išreikšti viltį, kad galų gale kada nors kur nors gal atsiras ir likusioji viso miesto sąrašo dalis, nes iš jo būtų galima sužinoti, kiek ir kokių namų stovėjo mieste, kas buvo jų savininkai ir kas juose gyveno, kuo vertėsi, gyventojų socialinį statusą, šeimos sudėtį, kas dar gyveno su šeima (tarnai, giminės ir pan.), kiek maždaug iš viso mieste buvo gyventojų ir pan.

Taigi, 1566 m. šiuose vakariniuose Vilniaus priemiesčiuose miestui pavaldžių pagalvės mokesčio mokėtojų sąraše minimi bene 83 namai, tarp jų 9 tušti, taip pat 4 daržai, kuriuose gyvenama, ir 2 plytinės (43 namai buvo nuomojami – savininkai juose negyveno), suskaičiavus visuose juose gyveno daugiau kaip 660 žmonių. Taip pat išvardyti miestui pavaldūs 16 užmiesčio palivarkų su maždaug 420 nuomininkų ir pavaldinių (kurių dauguma jau nevardijami, o tik nurodomi skaičiais). Septyniolikos namų šeiminių ar nuomininkų nenurodyta profesija, kuo užsiima ar socialinis statusas (pvz., vargeta). Bet tarp minimų likusių savininkų ir gyventojų aptinkame 43

¹¹ VL, t. II, p. 357–358.

¹² Apie tai plačiau žr. *XVII a. vidurio Maskvos okupacijos Lietuvoje šaltiniai*, t. 1: 1657–1662 m. Vilniaus miesto tarybos knyga, sud. E. Meilus, par. M. Čiurinskas, A. Kaminskas, E. Meilus, Vilnius, 2011, p. 11–13.

profesijų ar užsiėmimų¹³ atstovus: net 140 tarnybininkų(-ių) (darbininkų, tarnų (?), *служебные*, stebina jų gausa, pas kai kuriuos amatininkus po 2–3), 35 padienininkai ir 3 padienininkės (darbininkai, *поденьникъ*), 33 odminiai (*кожамяка, кожамака, кожемяка, кожомяк*), 11 šeimynykščių (tarnų (?), *челедъ, челядникъ*), 10 salyklininkų (*солодовъникъ*), 6 batsiuviai (*чоботаръ*) ir 1 mokinys, 6 adatinkai (*игольник*), 6 perpirkliai (*перекупъникъ*), 6 moterys (tarp jų 4 našlės) vertėsi siūlų verpimu (*кормитеси нитми*), 4 degtindariai (*горелочъникъ*), 4 aludariai (*пивоваръ*), 4 vežikai (*фуръманъ*), 4 dildininkai (pjūklininkai (?), *пильникъ*), 3 baltušnikai su 2 mokiniiais (*болътушъникъ, учъни*), 3 dailidės (*дайлидъ, тесъла*), 3 raugintojai (*квашельникъ*), 3 žaliaviniai odminiai (*сирометник, сыраметъник*), 3 druskiai (*соленикъ*), 3 sargai (*сторожъ*), 2 moterys ir 1 vyras riestainių kerėjai (*боранъки печеть*), 2 smuklininkės ir 1 smuklininkas (*шинъкарка*), 2 pardavėjai (*торговъца*), 2 kepurininkai (*шапочъникъ*), 2 vyriškų pėdkelnių gamintojai (kojinininkai (?), *ногавичъникъ*), 2 plytininkai (*стрихаръ*), tik 2 siuvėjai (*кравецъ*), puodžius ir jo kolega (*гонъчаръ + товаришъ*), audėjas ir kolega (*ткачъ + товаришъ*), po 1 kruopininkę (*крупъница*), kailiadirbį (*кушнеръ*), šarmininką¹⁴ arba juodadarbį, berną¹⁵ (valkata (?), *лужникъ*), dažytoją (*малеръ*), kapšiukininką (*машинникас*, kadangi pavartotas lietuviškas žodis, tai gali būti ir pavardė), mėsininką (*месникъ*), dudelninką (birbynininką (?), *пищикъ*), balnių (*седляръ*), prekeivę (*семерница*), algininką (išlaikytinis¹⁶ (?), *стравъникъ*), samdinį (*наймитъ*), drožėją (baidokininką (?), *стружъникъ*), kibirių (*вядеръникъ*), pinigų kalyklos prižiūrėtoją (*минъцаръ*), sielininką (*плитевъ?*), keltininką (valtininką (?), *полодочъникъ*¹⁷), *vaistininką (оптекаръ)*, barzdaskutį-chirurgą (*баръверъ*), daktarą (*докъторъ*).

Minimi keli čia nekilnojamojo turto turėję, bet negyvenę pareigūnai: 4 burmistrai (*бурмистръ*), po 1 suolininkų teismo raštininką (*писаъ лавъниччи*), tarėją ir tarėjo našlę (*радицъ*), tįjūną (*тивунъ*).

¹³ Daugelis jų toliau lietuviškai įvardyti sekant Agniaus Urbanavičiaus ir Konstantino Avižinio vartotais terminais, žr. A. Urbanavičius, *Vilniaus naujieji miestiečiai 1661–1795 m. Sąrašas*, Vilnius, 2009, p. 543–558; K. Avišonis, *Rinktiniai raštai*, t. II, Roma, 1978, p. 333–425; neaiškūs terminai sutikrinti su *Словарь русского языка вв.*, вып. 2, Москва, 1975, вып. 11, 1986; *Гістарычны слоўнік Беларускай мовы*, вып. 24, Мінск, 2005.

¹⁴ K. Širvydas savo žodyne pateikė tokią šio žodžio reikšmę – *Luznik / fiscus vimineus, colum lixiuum. Kosztuwis szarminis* (žr. *Pirmasis lietuvių kalbos žodynas. Konstantinas Širvydas, Dictionarium trium linguarum*, Vilnius, 1979, p. 257; taip pat žr. *Słownik języka polskiego*, t. I, cz. II, przez S. B. Linde, Warszawa, 1808 (*Luzina, luźnik*) s. 1315; *Słownik języka polskiego*, t. II, ułożony pod red. J. Karłowicza, A. Kryńskiego, W. Niedzwiedzkiego, Warszawa, 1902 (*Ług, ługowac, ługownik, luźnik*) s. 823, 829), tad amatas, matyt, susijęs su muiladirbyste ar odadirbyste, turint galvoje odminių gausą priemiestyje.

¹⁵ Žr. *Słownik języka polskiego*, t. I, cz. II (*luźny*) s. 1315; ten pat, t. II (*luźnik, loźnik*) s. 782.

¹⁶ K. Širvydas savo žodyne pateikė tokią šio žodžio reikšmę – *Strawnik / Alumnus, conuictor. Penetinis* (tai yra *penėtinis*, žr. *Pirmasis lietuvių kalbos žodynas*, p. 522).

¹⁷ Žodynuose nepavyko aptikti panašaus žodžio.

Gyventojų šeimose buvo tokių jos narių ir giminių: 188 žmonos (*жона*), 102 vaikai (*дитя, дети*, visi jie vyresni nei vienerių metų, 4 šeimose po 4 vaikus, 5 – po 3, 17 – po 2 ir 37 po 1 vaiką), 21 našlė (*удова, вдова*), 5 seserys (visos vienoje šeimoje, *сестри*), 2 sūnūs (matyt, suaugę, 1 vedęs, *сынъ*), 2 anūikai (*унучатъ*), po 1 brolių (*братъ*), brolieną (*братаничъ*), žentą (*зятъ*); uošvį (*тестъ*), uošvienę (*теица*), našlį (*удовесъ*), svainį (*шуринъ*).

Kai kurių minimų žmonių statusas nelabai aiškus, pavyzdžiui, minimos 3 bobos (*баба*, dvi iš jų vargetos); 1 merga (*девка*); 1 vargeta senis (*дедъ*); 2 pusberniai (*детина?*); 3 žmonelės (*жонька?*), 1 motinėlė (*матъка*), 2 mužikai (*мужикъ*), 1 našlaitis (*сирота*). Minimi net 24 vargetos (*убоги*).

1566 m. surašymas įdomus dar ir tuo, kad jame aptinkame nemažai lietuviškų ar lietuviškai skambančių asmenvardžių, kurie rodo lietuviškos kilmės vilniečių gausą tarp šio priemiesčio gyventojų. Neabejotina, jog tokių buvo kur kas daugiau. Nemaža dalis tik katalikiškais (lenkiškais?) vardais įvardytų gyventojų, matyt, irgi buvo lietuviškos kilmės, nes didelė dalis toliau išvardintųjų su lietuviškomis pavardėmis turėjo tokius vardus (pvz., *Матей Кзолвя, Мотiejus Galva?*)¹⁸. Minimi šie lietuviški asmenvardžiai: *Мокутель, Есис, Кзрикъ, Кзолвя (Galva?), Свирка, Кернозасъ, Рудис, Жазла, Валалис, Жиделис, Слека (Sliekas?), Тевел (Tėvelis?), Стас Приподис, Кзрикгас Кглинда (Grigas Glinda?), Кгедройт (Giedraitis), Кулис, Кулайтис, Янелис, Швирблис (Žvirblis?), Болътрис, Буръна (Burna?), Кумели (Kumelys?), Станюлис, Буръниное (Burnienė?), Кзележелис (Geležėlis?), Ванъцлавъ (Venclovas?), Певъжа (Pauža?), Кзрикъ (Кзрикгас, Grigas), Матулисъ, Нанис, Вилькоженътевъ (Vilkžentis?), Юръкзелевъ (Jurgelaitis?), Кзринель, Станелис, Янелъ машинникас, Кзриггутис (Grigutis?), Янелис Ридикас, Пиликас, Байбакас (Baibokas?), Пилънис, Клийва (Kleiva?), Стаиис, Шашъка (Šeškas?), įdomu, kad jį aptinkame ir 1596 m. sąrašė – Jan Szaska). *Стасюкъ, Мисъ, Басанъ, Кольпакъ (Kalpokas?), Шпаковъ (Špokas?), Сташель* gali būti ir lietuviški, ir slaviški asmenvardžiai.*

Taigi, šis sąrašas parodo išsamų dalies (reikia turėti omenyje, kad tai tik miestui pavaldūs gyventojai) priemiesčio vaizdą. Antrame dokumente ant išilgai perlenkto A4 formato lapo juostelių iš pirmojo lenkiškais rašmenimis stulpeliu buvo perrašyti tik namų ir valdų savininkai, tad papildomos informacijos jame labai nedaug, ji tik padeda patikslinti pavardes. XVI a. pabaigoje sudaryti nekilnojamojo turto mokėtojų sąrašai, surašyti ant A4 formato lapų, suteikia kur kas mažiau informacijos nei pirmas dokumentas.

¹⁸ Kad tokia situacija neabejotinai galėjo būti XVI a., liudija toks 1619 m. jėzuitų į Romą rašytas pranešimas, kuriame apibūdinamas tuometinis Vilnius: „Tačiau [Vilniuje] gyvena įvairios tautos: lietuviai (kurių yra didžiausia dalis), lenkai, rusai, vokiečiai, mahometonai... Lietuvių daugiausia, nes priskaičiuoja 18 savo bažnyčių.“, žr. S. Narbutas, Lietuviška marginalija 1530 m. „Homilijose“, *Kultūros barai*, 1995, nr. 2, p. 58.

1595 m. sąrašė išvardyti 11 namų, buvusių prie Neries, savininkai, pavaldūs miestui, paminėta, kad viename iš tų namų gyvena du padienininkai, o dar trijuose – po vieną, daugiau jokie gyventojai neminimi. Toliau surašyti miestui pavaldūs 4 palivarkai (*dworz*) ir 8 kitos įvairaus dydžio valdos (palivarkai?) bei daržai, už kuriuos moka apie 40 įvardytų ir neįvardytų asmenų. Pabaigoje surašyta 10 žmonių, kurie moka už miesto žemės 35 valakus ir Antakalnyje esantį daržą.

1596 m. sąrašė surašyti kairėje Neries pusėje (matyt, dabartinės Vilniaus gatvės rajone, už miesto sienos) pavaldūs miestui 25 namų, 2 plytinių savininkai ir nuomininkai (pastarųjų – 17 amatininkų vienuolikoje namų) ir prie Mūrinio tilto gyvenančios ar dirbančios 8 smulkios prekeivės. Paminėti tokie amatininkai – 1 rimbinkas (*purznik*), 3 kubiliai, 3 moterys, grikinų paplotėlių kepejos, 2 vežikai, 3 padienininkai, 2 odiniai, kepurininkas, perpirklė ir dildininkas. Tarp savininkų paminėtas raštininkas, vargeta batusiuvs, burmistras ir vaistininkas. Tarp namų minima miesto kalkių degykla.

Iš šiuose keturiuose dokumentuose pateiktų skurdžių topografinių duomenų gana sunku susidaryti vaizdą, kaip visi juose paminėti pastatai buvo išsidėstę (išskyrus minimumus miesto dvarus ir palivarkus). Bet panašu, kad pirmo dokumento pirmoje pusėje ir ketvirtame dokumente aprašytas rajonas, ribojamas dabartinių Pamėnkalnio, Vilniaus ir Jakšto gatvių bei Neries upės, o trečiasis dokumentas ir likusi pirmojo dalis apima įvairius Lukiškėse (plačiau prasmė¹⁹) pirmiausiai taip vadinamame Rūdninkų ar Šv. Stepono priemiestyje, išsimėčiusius miesto teisei pavaldžius statinius ir valdas.

Skelbiami šaltiniai perrašyti iš elektroninių fotokopijų. Kaip jau minėta, panašu, kad visi keturi XVI a. dokumentai XVII a. perrašyti darant daug klaidų. Publikacijai perrašant tris šaltinius (II–IV) lenkų kalba (tai rodo, kad ir III–IV dok. originalai buvo surašyti lenkiškai), stengiasi kuo mažiau nutolti nuo XVII a. perrašų, tik nuorodomis paaiškinant pastebėtus praleidimus, klaidas ar neaiškias vietas. Didžiausias dokumentas (I), kaip tada buvo įprasta, XVII a. perrašytas kirilica, faktiškai nesilaikant beveik jokių skyrybos ar didžiųjų ir mažųjų raidžių vartojimo taisyklių rašant asmenvardžius, vietovardžius ar profesijų pavadinimus bei kai kuriuos kitus žodžius. Todėl rengiant publikaciją visi asmenvardžiai ir vietovardžiai pradedami didžiosiomis raidėmis. Tais atvejais, kai abejota, ar tai pavardė, ar profesijos pavadinimas (pvz., *Петръ Кожмака* ar Petras odminys), didžioji ar mažoji raidė palikta taip, kaip yra šaltinyje, nors absoliučioje daugumoje tokių atvejų tai tikriausiai rodo profesiją. Visais kitais atvejais šių raidžių rašyba bei skyrybos ženklai pritaikomi pagal prasmę. Iškeltinės raidės pažymėtos kursyvu, praleistos raidės įrašomos laužtiniuose skliaustuose []. Visi pabraukimai tekste – kaip rankraštyje.

Trys iš keturių dokumentų (I, III, IV) XVII a., kaip tada buvo įprasta, perrašyti ištisai užpildant lapus, neskirstant į pastraipas. Todėl dabar, kad būtų lengviau skaityti

¹⁹ Plačiau žr. V. Jogėla, E. Meilus, V. Pugačiauskas, min. veik., p. 7–8.

ir suprasti, tekstas juose suskirstytas pastraipomis, tai yra kiekvienas namas ir jo gyventojai išskirti į atskiras pastraipas. Pirmame dokumente kai kur pastebėta, kad sudedant mokamų mokesčių pinigų, sumos ne visada atitinka dokumento pradžioje nurodytų mokesčių skaičius, tokiais atvejais tas abejotinas sumas pažymime tokiais ženklais – (!?). Raidinės nuorodos, esančios dokumentų pabaigoje, skirtos rankraščio teksto uptybėms pažymėti.

Tekstai

I.

1566 02 19 Vilniaus miesto jurisdikai pavaldžių vakarinių priemiesčių (Rūdninkų arba Šv. Stepono ir Lukiškių) namų ir palivarkų pagalvės mokesčio mokėtojų sąrašas (1644 07 18 išrašas iš Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės išdo rejestrų).

Išrašo originalas: Rusijos valstybiniame senųjų aktų archyve, f. 1603, ap. 5, b. 1037, l. 1–7. Rusėnų ir lenkų k.

// [1. 1] Roku tysięc szescset czterdziestego czwartego miesięc Julij osimnastego dnia za potrzebowaniem w Bodze wielebneho Jego M[o]sci Xiędza Adama Karwowskiego prokuratora Oycow Jezuitow Kollegium²⁰ Wilenskiego ekstrakt z Reiestrow Skarbowych wybierania pieniędzy pogłowsczyznych z domow mieyskich Jurisdiki mięstskiey miasta Jego Kr[olewskiej] M[i]łojsci Wilnia w Roku tysięc pięcset szescdziesięc szostym przez birczych z rady miasta Wilenskiego obranych y podług dwoch rejestrow wybieraney przez mnie Stanisława Beynarta²¹ Skarbbnego wielkiego Xięstwa Litewskiego, Sekretarza Krola Jego M[i]łojsci, Klucznika y Podkluczego Wilenskiego wydany iest. W ktorych Regestrach wybieranie pogłowszyzny tak opisuię. NAPRZod w rejestrze wybierania pogłowszyzny z domow połowicy miasta Wilnia po napisie przedosłowia do ney nizey wyrazone tak opisuię. РОКУ шестдесять шостого феврьала деветьнадцатого дня, за листомъ его Кор[олевское]²² М[и]л[о]сти а за росказанемъ ихъ милостей пановъ

²⁰ Vilniaus universiteto kolegija.

²¹ Stanisławas Bartłomiejowiczius Beynartas (+1649), valdovo sekretorius, 1618–1631 m. LDK išdo raštininkas, 1631–1645(1646?) LDK iždininkas, 1632–1649 m. Vilniaus vaivadijos raktininkas, 1636–1649 m. Vilniaus vaivadijos aludaris, žr. *Urzędnicy Wielkiego Księstwa Litewskiego. Spisy*, t. I: *Województwo Wileńskie, XIV–XVIII wiek*, pod red. A. Rachuby, opr. H. Lulewicz, A. Rachuba, P. P. Romaniuk, Warszawa, 2004, nr 420, 714, s. 116, 148. Plačiau apie jį žr. G. B ł a s z c z y k, *Herbarz szlachty Żmudzkiej*, t. I, Warszawa, 2015, s. 144; M. P a k n y s, *Mecenatystės reiškiny s XVII a. LDK. Bažnytinės architektūros užsakymai*, Vilnius, 2003, p. 150–151.

²² Žygimantas Augustas, Lenkijos karalius, Lietuvos didysis kunigaikštis.

бурмистровъ²³ и радець²⁴ месьта Виленскаго Ганусъ Якубовичъ, Еньдрей Зеньковичъ, Себестянъ Мартиновичъ²⁵, Григоръ водовозъ²⁶, бирчие и мешане виленские ведля ухвалы *Его Кор[олевское] М[и]л[о]сти* брали есмо поголовное *ОТ САМЫХЪ* особъ, *от* жонъ, детей, братъи и Сестръ ихъ по шести грошей, тым же обычаемъ *от* особъ ремесныхъ и торговыхъ людей такъ же по шести грошей, *от* слугъ, товаришовъ и хлопятъ, такъ же *от* всякое челеди з головы по три гроши, отъ перекупниковъ и перекупницъ, отъ шинькаровъ и шинькарокъ, яко *от* ихъ самыхъ такъ *от* жонъ, детей по чотыри гроши, *от* слугъ ихъ по три гроши, *от* людей убогихъ, похожихъ, такъ и поденьниковъ, *от* жонъ, детей ихъ по три гроши, *от* гулякъ скомороховъ, арганисътовъ и вшалякихъ гудковъ, такъ *от* жонъ, детей ихъ по осми грошей.

^a ПОДЪ ГЛИНЕНОЮ²⁷ Горою выездъ до Лукишокъ:

Домъ Шимъка кушнера, маеть жону, служебныхъ две, грошей осимнадцатъ; Дорота, убогая вдова, дала грошей три.

Домъ Юря Шпаковъ, живеть Болътромей малер, маеть жону, тещу и шурина, челеди двохъ, даль грошей тридцатъ; Петр // [I. 1v] Полодочъникъ з жоною, служебныхъ две, даль грошей осимнадцатъ.

Домъ Болътромея Почъки, живеть Матей Солодовъникъ, служ[ебна] одна, даль грошей петьнадцатъ (!?); Валенътый Солодовъникъ, маеть жону, дитя одно, служебную одну и баба одна, даль грошей двадцатъ чотыри; Болътромей Солодовъникъ з жоною, даль грошей дванадцатъ; Янь поденьникъ з жоною, дитя одно, даль грошей девет.

Домъ Мокутельский, живеть Петр солодовъникъ, маеть жону, дал грошей дванадцатъ.

²³ 1566 m. metiniai Vilniaus burmistrai buvo Łukaszas Obuchowskis ir Dmitras Charytonowiczius, žr. W. K o w a l e n k o, Geneza udziału stołecznego miasta Wilna w sejmach Rzeczypospolitej, *Ateneum Wileńskie*, rok IV, zeszyt 12, Wilno, 1927, k. 134–136; pavardeš užrašytos kaip šaltinyje – *LVI A*, f. SA, b. 5324, l. 7.

²⁴ 1566 m. metiniai Vilniaus tarėjai buvo Matwiejus Woyciechowiczius, Sylwesteris Wasilowiczius, Stephanas Mikołajewiczius Wolkas, Matwiejus Sidorowiczius, žr. W. K o w a l e n k o, min. veik., p. 134–136; pavardeš užrašytos kaip šaltinyje – *LVI A*, f. SA, b. 5324, l. 7.

²⁵ 1592 m. Vilniuje minimas auksakalys Marcimowiczius Sebestianas (taip pat žinomas kaip *Sebastianus Maximowicz*), žr. *Акты издаваемые Виленскою комиссиею для разбора древнихъ актовъ*, т. XX: *Акты касающиеся города Вильны*, Вильна, 1893 (toliau – *AVAK*) с. 72–75; E. L a u c e v i č i u s, B. R. V i t k a u s k i e n ė, *Lietuvos auksakalystė XV–XIX amžius*, Vilnius, 2001, p. 243 (I. 745).

²⁶ XVIII a. vid. išspausdintame Vilniaus akademijos leidinyje apie jėzuitų ir Vilniaus miesto ginčą dėl Lukiškių valdų IV dalyje, minint šį 1566 m. surašymą, nurodyta, kad jį atlikti buvo deleguoti *Pan Jakutowicz, Andrzej Zienkowicz, Sebestyan Martynowicz* ir *Hrehor Wodowca*, žr. V. J o g ė l a, E. M e i l u s, V. P u g a č i a u s k a s, min. veik., p. 267.

²⁷ Moliakalnis, kalva, dabar maždaug ribojama Pylimo, K. Kalinausko, V. Kudirkos ir Pamėnkalnio gatvių, plačiau žr. ten pat, p. 18 ir 6, 9 ir 10 pav.

Домъ Войтеха тесьли, маеть жону, дите одно, служебных две, даль грошей двадцать чотыри; баба убогая дала грошей три.

Домъ Быковское, живутъ сторожи Больтромей пивовар, маеть жону, дите одно, до села пошьли.

Дом Арьшули спитчиное пусть.

Домъ Станислава Шимонович, маеть жону, детей чотыри, шинькарка одна, служебных две, даль грошей петдесять два (!?).

Дом Лавъриновъ большушьникъ, маеть жону, учъни два, служебная одна, Дорота кормитеси нитми, даль грошей двадцать чотыри.

Дом Мартиновъ кожамяковъ, мает жону, служебных две, грошей осимнадцать; Петръ поденьникъ з жоною, дете одно, даль грошей деветь; Матей кожомяка з жоною, служебная одна, даль грошей петнадцать; Катрина удова, кормитьсе нитми, дала грошей три; Павелъ кожамака з жоною, служебная одна, даль грошей петнадцать, при ним тестъ, даль грошей шест. Степанъ кожамяка з жоною, даль грошей дванадцать.

Домъ Касьпра солодовъника, маеть жону, служебных две, даль грошей осимнадцать; Янь Мнишка, перекупникъ з жоною, даль грошей осим, служебных две, грошей шест; Августинъ горелочъникъ з жоною, даль грошей дванадцать; Едви́га бораньки печет, дала грошей шест; Есис дайлид, маеть жону и дита одно, даль грошей осимнадцать; Ганъна удова убога, сама втора дала грошей шест; Миколай шапочъникъ, даль грошей шест.

Дом другой Станисълавов²⁸, // [1. 2] живетъ Янь Козловъский, маеть жону, детей двое, служебных две, даль грошей тридцать; Кгрикгъ обораньки печет з жоною, служебная одна, даль грошей петнадцать; Мартинъ Грибовъский з жоною, даль грошей дванадцать; Матей квашельникъ з жоною, даль грошей дванадцать; Лавъринъ поденьникъ з жоною, дал грошей шест; и другой Лавъринъ поденьникъ з жоною, даль грошей шест; Петръ Кожамака з жоною, служебная одна, даль грошей петнадцать; Терешъко дайлид з жоною, даль грошей дванадцать; Матей Кголвя, кожемяка, маеть жону, детей двое, служебная одна, дала грошей двадцать шест (!?); Степанъ Кожамяка, мает жону, дитя одно, служебных две, даль грошей двадцат чотыри; Матей Кожемак, маеть жону, служебная одна, даль грошей петнадцать; Анъдрей квашельникъ з жоною, служебных две, даль грошей осимнадцать; Анъ поденьникъ з жоною, дал грошей шест; Матей поденьникъ з жоною, дите одно, даль грошей деветь.

Домъ Павъла поденьниковъ, маеть жону, детей двое, удова Ганъна и дед убогий, даль грошей осьминадцать.

²⁸ Tikriausiai antras Stanislovo Šimonovičiaus namas.

^b ИДУЧИ ОТ ЛУКИШОК сторона левая:

Домъ Миколая Доиневских, маеть жону, детей трое, грошей тридцать.

Дом Петра Кожамаки, маеть жону, детей двое, челеди шестеро, даль грошей сорок два; Каспор кожомьяка з жоною, дита одно, даль грошей осимнадцать; при ним свест девька, дала грошей шест; Марко поденьник з жоною, даль грошей шест; с ними жь Марина жонька, дала грошей три.

Дом Аньдрея Свирка, кожамаки, маеть жону, детей двое, служебных осим и жонька стара, даль грошей петдесят одинь; Томко кожомьяка з жоною, дита одно, дал грошей осимнадцать, служебных челеди двое, даль грошей шест; Дорота удова, дала грошей шест; Янь Кернозась, кожомьяк, мает жону, передку даль грошей десеть (!?); Болътромей Кожемяк з жоною, служебных двое, даль грошей осимнадцать.

Дом другой Аньдрея²⁹, Бабина мает // [1. 2v] жону, служебных двое, даль грошей осимнадцать; Янь Рудис, маеть жону, дита одно, даль грошей деветь (!?).

^c ОТ ГЛИНЕНОЕ ГОРЫ сторона левая:

Дом Вельковъский, живеть Станиславъ чоботар, мает жону, дитя одно, служебная одна, даль грошей дванадцать (!?), Миколай болътушник з жоною, даль грошей дванадцать.

Дом Матея Жагла, маеть жону, служебных три, даль грошей двадцать и один; Лаврин пильник з жоною, даль грошей дванадцать; Болътромей поденьник з жоною, даль грошей шест; Станиславъ пильник з жоною, даль грошей дванадцать; Каспор Лужник з жоною и дитем, даль грошей деветь; Янь горелочьник з жоною, даль грошей дванадцать.

Дом Миколая сорометьника, маеть жону, детей чотыри, служебная одна, дала грошей тридцать деветь; Зофея удова, дала грошей три; Якубъ сирометник з жоною, маеть детей чотыри, даль грошей тридцать шест.

Дом Юря Янович солодовьника, маеть жону, дитя одно, служебных двое, даль грошей двадцать чотыри.

Домъ ^dпуса³⁰ плитевъ^d, живеть и Гавель Пищик, маеть жону, дита одно, служебная одна; Яхимъ, зять его, служить ^dКназу^d Слуцькому³¹, недалъ.

Дом Лукаша Монья, живеть Матис горелочьник, маеть жону, служебная одна, даль грошей петнадыцать; Валалис поденьник з жоною, даль грошей шест.

Домъ Лукаша Опаховьского, живеть Павелъ Жиделис, солодовьник, маеть жону, даль грошей дванадцать; Петръ поденьник з жоною, даль грошей шест.

²⁹ Pagal šaltinio logiką tai antras Andriaus Svirkos namas, o Babinas, matyt, yra nuomininkas.

³⁰ Galbūt tai totoriška pavardė Pusa (palyginti su dok. Nr. II, arba buvo Musa XVI a. originale), sielininkas?

³¹ Tikriausiai Slucko kunigaikštis Jurgis II Olelkaitis (apie 1531–1578 m.), žr. *Вялікае княства Літоўскае*, Мінск, 2005, р. 219.

Дом Мартина ногавичьника, маеть жону, дитя одно, служебных чотыри, дал грошей тридцать; Павелъ ногавичьникъ, маеть учня одного, дал грошей деветь; Зофея удова нитми кормиться, дала грошей три.

Дом Стася квашельника, маеть жону, даль грошей дванадцат; Янь Слека, кожамяка з жоною, дита одно, даль грошей осимнадцать; Лукашь кожамяка з жоною, даль грошей дванадцать.

Дом Яна Тевел[я], // [1. 3] кожемяка, маеть жону, дете одно, служебных три, даль грошей двадцать шест; Стас Приподис, кожамяка, з жоною, убогий, грошей шест, мает служебного одного, даль грошей три; Кгрикгас кожамяка Кглинда, маеть жону, дитя одно и братаничь, даль грошей двадцать чотыри; Матей ^dпуса³² татаринь^d, кожамяка, маеть жону, служебная одна, даль грошей петнадцать; Матей Воронь, кожамяка з жоною, даль грошей дванадцать.

Дом Савуловъ кожамяковъ, живеть Янь игольникъ, маеть жону, даль грошей дванадцать; Матей поденьникъ, даль грошей три.

Дом Савулевъ ^dпуса³³ суревъ^d другимъ, маеть жону, сестри чотыри, братъ одинъ, служебныхъ три, сестра одна жоны его, даль грошей петдесять шест; Матей перекупникъ, маеть жону, дита одно, служебная одна, даль грошей петнадцать.

Дом пана Яна хоружога Кгедройтя³⁴, живеть Томько сыраметьникъ, староста отдалъ до замку.

Дом Сурпаветевъ торговеця, маеть жону, дитя одно, служебная одна, даль грошей двадцать одинъ; Янь пильникъ и з жоною, дал грошей дванадцать; Матей Кулис кожамяка, мает жону, детей двое, служебныхъ три, даль грошей тридцать три; Петръ Кулайтис, кожамакъ з жоною, служебная одна, грошей петнадцать; Янелис Кожамяка з жоною, служебная одна, даль грошей дванадцат.

Дом °Ягвина° Гаврыловичъ, живеть Шимько Швирблис, поденьник з жоною, даль грошей шест; Степанъ поденьникъ з жоною, даль грошей шест.

Дом тогожь Ягвиновъский пуст.

Дом Кгорневъский, живет сама, маеть служебную девьку, даль грошей деветь.

Дом Кгорневое другий пусть.

Дом Матея чоботара, маеть жону, детей двое, убогий, даль грошей дванадцать; Янь Больтушьникъ, маеть жону, дете одно, грошей деветь (!?); Мартинъ чоботаръ з жоною, даль грошей дванадцать; Петръ убогий з жоною, даль // [1. 3v] грошей шест.

³² Žr. 30 nuorodą.

³³ Ten pat.

³⁴ Tarp žinomų 4 Giedraičių pavieto vėliavininkų vardu Jonas nebuvo, du paskutiniai vėliavininkai (iš XVI a. vid.) buvo Mateusz Bartłomiejowicz Giedroycas (1545–1562) ir Mikołajus Mikołajewicz Giedroycas (?–1565) (žr. *Urzednicy WKL*, t. I: *Województwo Wileńskie XIV–XVIII wiek*, s. 56, nr. 20, 21), bet gal tai kurio nors iš kunigaikščių Giedraičių vadovaujamos vėliavos vėliavininkas.

Дом Амьброжея месника, маеть жону, служебных чотыри, даль грошей двадцать чотыри; Янь поденьник з жоною, даль грошей *шест*; Болътрус поденьник з жоною, даль грошей *шест*.

Дом Алексея Боярина пустъ.

Дом Лукаша Шетельниковъ соленика, маеть жону, служебныхъ три, даль грошей двадцать один.

Дом Степана Стымьплевъ кожамяка, живеть самъ, маеть жону, детей двое, сирота одна, грошей двадцать *шест*; Шимько и Петр поденьник, и баба убогая, грошей дванадцать (!?).

Домъ Ожегавский, живеть Янь Кожамяка, маеть жону, детей двое, служебныхъ двое, даль грошей тридцать.

Домъ Тевеля, старосьты кожамяцкого, *пуст*.

ОТ РОКЕЛЯ³⁵, ЛЕВА СТОРОНА

Домъ Станислава Клобуковичъ, маеть жону, дитя одно, служебныхъ двое, удалъсе под право бискупье.

Домъ Яна Буръны игольника, маеть жону, служебныхъ чотыри, стравъникъ одинъ, даль грошей тридцать; Едвикга крупница, удова з дитем, служебная девька и жонька, кормитьсе нитьми, грошей *осимнадцат*; Дорота убогая, дала грошей три; Юри Кумели солодовникъ з жоною, служебная одна, грошей *петънадцать*.

Дом Пана Бобровъницкого³⁶, живеть кравецъ, маеть жону, служебныхъ двое, даль грошей *осимнадцать*.

Домъ Войтеха седляра, живетъ Петръ соленикъ з жоною, даль грошей дванадцать; Станюлис поденьникъ з жоною, дите одно, грошей *деветъ*; Зофия поденьница, дала грошей три.

Дом пани Буръниное, живеть Валенътинъ торговецъ, маеть жону, служебная одна, даль грошей *петнадцать*; Матей шапочникъ и з жоною, дитя одно, // [I. 4] служебныхъ двое, игольникъ одинъ, грошей *шест*, даль грошей двадцать чотыри.

Домъ Алены радское³⁷, живеть Петръ поденьникъ, маеть жону, служебную одну, даль грошей *деветъ*; Марина убогая, одна, грошей три.

Дом Яковъский, живеть удова перекупница, маеть детей двое, дала грошей дванадцать; Якубъ поденьникъ з жоною, даль грошей *шест*; Аньдрей перекупникъ з жоною, дете одно, грошей дванадцать; Кгележелис поденьникъ з жоною, даль

³⁵ Matyt, XVII a. rašovo klaida, turėtų būti – *от Тевеля*.

³⁶ Andrius (arba Andriejus) Bobrovnickis, kilęs iš Lenkijos, Chencinos pavieto, Sandomiero vaivadijos. Pirmiausia žinomas kaip Stanislovo Mikolajaičio Kešgailos tarnybininkas (1554 m.), vėliau Kražių laikytojas, jau Radvilų klientas. 1567–1582 m. – Kauno vaisksis. Mirė 1582 m., žr. E. S a v i š č e v a s, *Žemaitijos savivalda ir valdžios elitai 1409–1566 m.*, Vilnius, 2010, p. 305–306 (už nuorodą dėkojame kolegai Jonui Drungilui).

³⁷ Tikriausiai miesto tarybos nario žmona.

грошей *шест*; Ваньцлавъ убогий з жоною, детей трое, даль грошей *петнацать*; Стасюкь поденьникъ з жоною, даль грошей *шест*;

Домъ Руперьтовъ докѣторовъ³⁸, живеть удова, маеть служебную одну, дала грошей *шест*; Катрина удова кормитьсе нитьми, дала грошей три.

Домъ пана Милашевьского, миньцара³⁹ Его Кор[олевское] м[и]л[о]сти, живеть Янь Горелочникъ, маеть жону, служебная одна, шинькарка одна, дала грошей *деветьнацать*, Янь з жоною ему служить, даль грошей *шест*; Романъ Кожамака з жоною, дитя одно, служебная одна, даль грошей *двадцат* одинь; Опонасъ пильникъ з жоною, маеть поденьника з жоною, даль грошей *дванадцать* (!?).

Домъ Езевовъ, живеть Лавъринъ Гоньчаръ, маеть жону, товариша одного, даль грошей *пегьнацать*; Якубъ пивоваръ з жоною, даль грошей *шест*; Алжбета убогая, дала грошей три.

Огородъ Лукаша Мондя, живеть Опонас убогий, самовторъ даль грошей *шест*.

Дом Линькговьский, живеть Петръ чоботар, маеть жону, унучат двое, даль грошей *осимьнацать*; Матей убогий з жоною, дал грошей *шест*.

Домъ другий Линькговьский *пуст*.

Домъ Болътромея Кгедройтя игольника, маеть жону, детей двое, служебных // [1. 4v] три, даль грошей *тридцать* три; Мись Марьтинович игольникъ, маеть жону, даль грошей *дванадцать*.

† С ПОЛЯ СТОРОНА ЛЕВАЯ

Огород Кенишьковое⁴⁰, живеть Якубъ пивоваръ з жоною, грошей *шест* (!?); Павелъ поденьникъ з жоною, даль грошей *шест*.

Домъ Петра Певъжа, маеть жону, служебныхъ три, даль грошей *двадцать* одинь; Дорота удова кормитьсе нитьми, дала грошей три, удовы убогихъ двое з двема детьми, дали грошей *дванадцать*; Матей убогий, даль грошей три.

Домъ Станисълава Чоботаровъ, маеть жону, служебныхъ три, даль грошей *двадцать* одинь; Кгрискъ поденьникъ з жоною, служебная одна, грошей *деветь*;

³⁸ Tikriausiai 1552–1579 m. Vilniuje minimo daktaro ir vaistininko Ruperto Finko nuosavybė, žr. R. R a g a u s k i e n ė, Vaistininkai XVI a. Vilniuje, *Vilniaus istorijos metraštis /1*, Vilnius, 2007, p. 33, 42–45.

³⁹ Tai Stanislausas Miloschewskis, Vilniaus monetų kalyklos raštininkas 1562–1565 m., minimas ir kaip kalyklos valdytojas, žr. E. I v a n a u s k a s, R. T. D o u c h i s, *Lietuvos monetų kalyklos istorija 1495–1769*, Vilnius, 2002, p. 62, 79, 82–83, 92.

⁴⁰ XVI a. antroje pusėje minimi Vilniaus miestiečiai Keniškos, žr. *AVAK*, t. XX, p. 72–75, 179, 185. 1580 m. tarp Vilniaus tarybos metinių pareigūnų nurodomas Jakubas Stanisławowiczius Kienisko (1574 m. – Jakubas Kuniusko), tarp 1565 m. – Piotras Koniszka, o 1554 m. – Stanisławas Kierusko (matyt, Jokūbo tėvas), žr. W. K o w a l e n k o, *min. veik.*, p. 134–136, bet turimame šaltinyje pastarąją pavardę galima perskaityti ir kaip Kienisko, o Jokūbo pavardė 1574 m. – Koniusko, 1580 m. tik vardas ir tėvavardis, o 1585 m., regis, jis jau įvardijamas kaip Kosciuszko, žr. *LVA*, f. SA, b. 5324, l. 5v, 8, 8v, 9v.

Марьтинъ чоботаръ, маеть жону, дете одно, ученъ одинъ, даль грошей двадцать одинъ; Зофея поденьница, дала грошей три.

Домъ Мартина Кельчовишъка, маеть жону, детей трое, служебная одна, дал грошей тридцать три; Павелъ поденьникъ з жоною, даль грошей шест; Войтехъ игольникъ з жоною, даль грошей дванадцать.

Домъ Лукаша Опаховскаго⁴¹ бурмистра, живеть Янь фурманъ з жоною, дете одно, даль грошей осимнадцат; Марьтинъ перекупникъ з жоною, даль грошей осимъ; Матей перекупникъ з жоною, даль грошей осимъ; Матулисъ фурманъ одинъ, даль грошей шест; Миколай солодовъник з жоною, даль грошей дванадцать.

Домъ Петра Рошины соленика, маеть жону, служебныхъ три, даль грошей двадцать одинъ; Нанис поденьникъ з жоною, даль грошей шест; Сташел поденьникъ, даль грошей три; // [I. 5] Янь Кожамяка з жоною, дитя одно, служебная одна, грошей двадцать одинъ; удова сама втора дала грошей шест; Кгрிகгас удовецъ, маеть дитя, служебныхъ двое, даль грошей осимнадцать.

Домъ солодовъника пусть.

Домъ Петра, кожемяка, Вилькоженътевъ, маеть жону, служебную одну, даль грошей петнадцать; Юрько Сыромятъникъ з жоною, даль грошей дванадцать.

^g Огородъ Данеля⁴² бурмистра, живеть Шимъко з жоною, дите одно, даль грошей деветь; Баръбара удова з дитемъ, дала грошей шест.

Огородъ Миколая аптекаръ⁴³, живеть вядерьникъ з жоною, служебная одна, даль грошей деветь (!?); Павелъ поденьникъ з жоною, даль грошей шест; удова Марина корьмитъсе нитми, дала грошей три.

Домъ Марьтина Стрихаръ, маеть жону, дитя одно, служебныхъ три, даль грошей двадцать шест (!?); Станиславъ стружъникъ з жоною и магъкою, грошей осимнадцат.

Домъ Юрькгелевъ стрихаровъ, маеть жону, служебныхъ две, даль грошей осимнадцать.

^hПлитъница⁴⁴ пани Остиковое⁴⁵, живеть Кгринель фурманъ з жоною, служебныхъ три, даль грошей двадцать одинъ; Станелис убогий з жоною, даль грошей

⁴¹ Vilniaus burmistras, minimas 1564 07 07 valdovo privilegijoje Vilniui dėl Magdeburgo teisių patvirtinimo, žr. M. Л ю б а в с к и й, *Литовско-русский сейм*, Додатки, с. 141, bet 1556, 1560, 1566 m. įrašytas kaip Obuchowski, žr. W. K o w a l e n k o, min. veik., p. 134–135.

⁴² Tikriausiai kurio nors iš 1564 m. tarp Vilniaus tarybos metinių burmistų minimų Danieliaus Harmano ir Danieliaus Fiedorowicziaus, žr. W. K o w a l e n k o, min. veik., p. 135; *LVI A*, f. SA, b. 5324, l. 6v.

⁴³ Tikriausiai 1558–1584 m. Vilniuje minimo vaistininko Mikalojaus Gambino nuosavybė, žr. R. R a g a u s k i e n ė, min. veik., p. 33, 45–46.

⁴⁴ Astikų plytinė minima 1646 m. braižytame Lukiškių plane ir jo paaiškinimuose, žr. V. J o g ė l a, E. M e i l u s, V. P u g a č i a u s k a s, min. veik., p. 32–33, 6 pav. ir jo paaiškinimus (C ir P punktus) p. 35–38.

⁴⁵ Tikriausiai Vilniaus kašteliono Grigaliaus Astiko (+1558 m.) našlė Anastazja Michałówna Zasławska-Mścislawska (+1580, 1559 m. iškėję už Trakų vaivados Stepono Zbaraskio, žr. *Urządnicy WKL. Spisy*, t. I, s. 109, nr 372.

шест; Янелъ машинникас з детиною, даль грошей деветь, детина Кгрикгутис, даль грошей три.

Домъ *Мартина* Кожамьяка, маеть жону, грошей дванадцать; Янелис Ридикас з жоною, служебная одна, даль грошей петнадцать; Павелъ Пиликас з жоною, служебныхъ три, даль грошей двадцать одинъ; Станиславъ Байбакас з жоною, служебная одна, грошей петнадцать; Больгромей Басанъ з жоною, даль грошей дванадцать; Анъдрей Пильнис з жоною, служебная // [I. 5v] одна, даль грошей петнадцать; Павелъ поденьникъ з жоною, даль грошей *шест*; удова поденьница, дала грошей три; Янъ Клийва кожомьяка з жоною, служебныхъ двое, грошей осимнадцать; Ядвикга Семерница, дала грошей чотыри.

Домъ Станислава Демешковичъ, маеть жону, служебныхъ двое, даль грошей осимнадцать; Томъко поденьникъ з жоною и сыномъ, даль грошей деветь.

¹ Плительницы Светого Яна, живеть сторожъ Сташис з жоною, грошей *шест*; Юхъно поденьникъ з жоною, грошей *шест*; при нихъ мужикъ убогий одинъ, грошей три.

Домъ *Войтеха* писара лавъничого *пуст*.

Домъ Яна Шашька, живеть сторожъ Петръ з жоною, даль грошей *шест*.

Домъ *Войташковский*, живеть Якубъ поденьникъ и Якубовъ товаришъ *Миколай* поденьникъ же з жонами, дали грошей дванадцат.

Домъ Солоковский⁴⁶, живеть Юрий поденьникъ, маеть жону, дитя одно, до села пошъли.

Домъ Василья Русина⁴⁷ радицы, живеть Петръ сыромьятникъ з жоною, убогий, даль грошей *шест*.

Домъ Юря Еодевичъ плительницъ, живеть Павелъ з жоною, челядникъ одинъ, даль грошей деветь.

Домъ Матиса баръвера, живеть Юрекъ Кольпакъ, маеть жону, детей двое, даль грошей двадцать чотыри.

Домъ Сеньчиловский⁴⁸, живеть Янъ Белекъ, мает жону, дитя одно, даль грошей осимнадцать; Сташель пивоваръ з жоною, даль грошей *шест* (!?).

Домъ Данеля⁴⁹ бурмистра, живеть Юрий поденьникъ з жоною, даль грошей *шест*; // [I. 6] *Миколай* поденьникъ з жоною, даль грошей *шест*.

⁴⁶ XVI a. vid. Lukiškėse minimi Solokams (Solokajams) priklausę namai, žr. *Vilniaus burmistro Luko Markovičiaus „Mundijaus“ kalbos, laiškai ir kiti raštai (1551–1584 m.)*, sud. A. Ragauskas, R. Ragauskienė, Vilnius, 2010, p. XIX, 119.

⁴⁷ Matyt, 1581 ir 1587 m. tarp Vilniaus tarybos metinių narių minimas jo sūnus Silvesteris Wasilewiczius Rusenowiczius, žr. W. K o w a l e n k o, min. veik., p. 136; *LVIA*, f. SA, b. 5234, l. 9, 9v.

⁴⁸ Senčilos, nuo XVI a. žinoma vilniečių giminė, žr. žemiau (55 išnaša).

⁴⁹ Tikriausiai kurio nors iš 1564 m. tarp Vilniaus tarybos metinių burmistrų minimų Danieliaus Harmano ir Danieliaus Fiedorowicziaus, žr. W. K o w a l e n k o, min. veik., p. 135; *LVIA*, f. SA, b. 5324, l. 6v.

Домъ Сабинковъ⁵⁰, живеть Янус ткачъ, маеть жону, товариша одного, даль грошей петнацать; Матей поденьникъ з жоною, даль грошей шест.

Домъ Солодевский, живеть Янь шинькаръ сз жоною, даль грошей осимь.

Домъ пани Остиковые⁵¹, живеть Станиславъ фурьманъ, убогий з жоною, даль грошей шест; наймить з жоною, даль грошей шест.

Домъ Лукаша Опаховьского⁵², живеть Станиславъ з жоною, даль грошей шест; Николай поденьникъ з жоною, даль грошей шест.

Домъ Спинькутевые, живеть Алжбета з дочкою и Матей убогий, даль грошей деветь.

Домъ Штефлевский, живеть Янь Кравецъ з жоною, челеди двое, даль грошей осимьнацат.

Домъ Ероньдевичъ пусть.

W REGESTRZE WYBierania poglobwsczyzny, s połowiey drugiey s miasta Wilenskiego, wipis ze roku tysiąc pięćset szescdziesiąt szostym february dwudziestego wtorego dnia wydawaney

Тогожь року шестдесять шостого февьяря двадцать второго дня, за тымъ же лисьтомъ Его Кор[оролевское] М[и]л[о]сти, а за роськазанемъ ихъ милостей пановъ бурмистровъ и радець места Виленьского Матей Аньдревич,¹ Яцько Костюковичъ, Болътромей Яновичъ, Богданъ Созоновичъ, бирчие и мешчане Виленьские, ведле уфалы Его Кор[олевское] М[и]л[о]сти, брали есмо поголовоное тымъ же обычаемъ, почавъши от замьку Сторона левая^k з ДВОРЦОВЪ

Дворецъ Пана Томашовъ⁵³ бурьмистра, от мужиковъ тяглыхъ сорокъ шести, по грошей два даль копу одну грошей тридцат два.

¹ Дворецъ пана Павьла Петровича⁵⁴ бурмистра, з Гур од петдесять шести служ[б]: копа одна грошей петдесят два.

Дворецъ // [I. 6v] меский Левоновский двадцать пять, грошей петдесять.

⁵⁰ Tikriausiai medicinos daktaro, būsimo Vilniaus vaito (1582–1588) Stanislovo Sabino namas, žr. *Akty cechów wileńskich 1495–1759*, zebrał i przygotował do druku H. Łowmiański przy współudziale M. Łowmiańskiej i St. Kościałkowskiego, Poznań, 2006, s. 245.

⁵¹ Tikriausiai Vilniaus kašteliono Grigaliaus Astiko (+1558 m.) našlė Anastazja Michałówna Zasławska-Mścisławska (+1580, 1559 m. ištekejō už Trakų vaivados Stepono Zbaraskio, žr. *Urządnicy WKL. Spisy*, t. I, s. 109, nr 372.

⁵² Vilniaus burmistras, minimas 1564 07 07 valdovo privilegijoje Vilniui dėl Magdeburgo teisių patvirtinimo, žr. М. Л ю б а в с к и й, *Литовско-русский сейм*, Додатки, с. 141, bet 1556, 1560, 1566 m. įrašytas kaip Obuchowski, žr. W. K o w a l e n k o, min. veik., p. 134–135.

⁵³ Tikriausiai Tomaszas Marc(tynowiczius, kaip Vilniaus burmistras minimas 1562, 1568 ir 1574 m., žr. W. K o w a l e n k o, min. veik., p. 135; pavardės užrašytos kaip šaltinyje – *LVIIA*, f. SA, b. 5324, l. 6v, 7, 8; apie jį plačiau žr. *Vilniaus burmistro Luko Markovičiaus „Mundijaus“ kalbos*, p. XII, XXXVI, 97.

⁵⁴ 1565 m. tarp Vilniaus tarybos metinių pareigūnų minimas Pawełas Piotrowiczius Woyniłowiczius, žr. W. K o w a l e n k o, min. veik., p. 135; pavardės užrašytos kaip šaltinyje – *LVIIA*, f. SA, b. 5324, l. 7.

З Порудомины з дворяца Михайла Сенъчила⁵⁵; Стас Фурсовичъ з жоною, детей трое, грошей тридцать; Иванъ Редка з жоною, детей четверо, служебная одна, грошей тридцать девять; Минько Трохимовичъ з жоною, детей двое, служебная одна, грошей двадцать семь; Тихна з жоною, детей двое, служебницъ Матъко одна, грошей тридцать; Аксентий з жоною, грошей дванадцать; Сидоръ з жоною, Сынъ один, служебница одна, грошей двадцать одинъ; Овьсеевая убогая, Сама третя грошей девять.

Гавърила у Русиновом⁵⁶ дворе з жоною, детей трое, служебная одна, грошей тридцать три; Карней з жоною, детей двое, сынъ з жоною, служебница одна, грошей тридцать девять; Есъка Ивановичъ з жоною, детей двое, служебницъ пять, грошей тридцать девять; Федор Теличъ *от* чотырохъ головъ грошей осим; Степановая з Душанят *от* чотырохъ головъ грошей осим; Жданъ Ескавичъ *от* осми головъ грошей шестнадцать.

У Ларивоное дому мужикъ з жоною грошей чотыри.

з Борейкового дворяца *от* пети головъ грошей десеть; Анискавая удова *от* чотырохъ головъ грошей осимъ.

У Силиное дворяцы тивунъ *от* чотырохъ головъ грошей осимъ; Павель *от* осми головъ грошей шестнадцать; Федоръ *от* чотырохъ головъ грошей осимъ.

Панъ Зеновъ Зарецкий⁵⁷ з дворяца Порудоменъского *от* шестдесятъ головъ копъ две.

З Гуръ дворяца меского Станиславъ *от* одинадцати // [1. 7] грошей двадцать два; Матеевая удова *от* семи грошей чотырнадцать; Ганъна удова *от* шести грошей дванадцать; Амъброжей з жоною грошей чотыри; Петръ *от* осми грошей шестнадцать; Миколай *от* пети грошей десеть; Якубъ *от* шести грошей дванадцать; Янъ *от* осми грошей шестнадцать; Станиславъ *от* девети грошей осимнадцать; Миколай Довайна самотретей грошей шест; Янъ *от* трох грошей шест.

^m З дворяца Яна Буръбича *от* двадцати служебниковъ грошей сорокъ.

З дворяца пана Ивана Легоновича *от* петнадцати головъ грошей тридцать. ⁿ

з Гуръ дворяца меского *от* десети головъ грошей двадцать.

З Легоновича дворяца меского *от* десети грошей двадцать.

З дворяца пана Ивана Легоновича *от* семи грошей чотырнадцать.

У Солокаевомъ⁵⁸ дворе *от* трохъ грошей шест.

⁵⁵ 1571, 1577, 1583(?) ir 1596(?) m. tarp Vilniaus tarybos metinių pareigūnų minimas Michalas Matwieiewiczus (Macieiewicz) Siencyzlo, o 1586, 1592 ir 1598 m. įrašytas antras kaip burmistras, žr. W. Kowaleńko, min. veik., p. 135; pavardės užrašytos kaip šaltinyje – *LVA*, f. SA, b. 5324, l. 7v, 8v, 9(?), 9v, 10, 10v(?), 11.

⁵⁶ Rusinai, XVI a. vilniečių giminė, žr. aukščiau (47 išnaša).

⁵⁷ Vilniaus burmistras, minimas 1564 07 07 valdovo privilegijoje Vilniui dėl Magdeburgo teisių patvirtinimo, žr. М. Любавский, *Литовско-русский сейм*, Додатки, с. 141.

⁵⁸ XVI a. vid. Lukiškėse minimi Solokams (Solokajams) priklausę namai, žr. *Vilniaus burmistro Luko Markovičiaus „Mundijaus“ kalbos*, p. XIX, 119.

Do Ktorogo tego Extraktu przy pieczęci ręką moją podpisuję działo się w Wilniu roku, miesiąca y dnia zwisz pomienionego

L.S.⁵⁹

Станислав Бейнартъ скарбный Вел[икого]

Княз[ства] Лит[овского], Секр[етарь] Кор[оля] его м[и]л[о]сти

Kairėje pusėje parašėje prirašyta: ^a Pod Glinianą gurą; ^{b-b} idąc od Łukiszek; ^c NB * dom wielkowski * NB od glinianey gory Dom Wielkowski. ^{d-d} *Taip rankraštyje.* ^{e-e} *Rankraštyje galima įskaityti ir kaip* логвина, *bet atsižvelgiant į tai, kad toliau minimas Ягвиновский, pasirinktas šis variantas. Kairėje pusėje parašėje prirašyta:* ^f z Pola strona Lewa; ^g NB; ^h Cegielnia; ⁱ Cegielnia NB; ^j Bircze; ^k Dworze; ^l Gury; ^m Burba. ⁿ z Gury mieskieu.

II.

1566 02 19 Vilniaus miesto jurisdikai pavaldžių vakarinių priemiesčių (Lukiškių) namų ir palivarkų savininkų sąrašas (1644–1646 m. išrašas iš 1644 07 18 išrašo, žr. I dokumentą).

Išrašo originalas: Rusijos valstybiniame senųjų aktų archyve, f. 1603, ap. 5, b. 1038, l. 1–2. Lenkų k.

// [l. 1] Pogłowne w Roku 1566

Pod Glinianą Gurą iadąc do Lukiszek.

Dom Szymka

Dom Iuria Szpakow

Dom Bałtromieia poczki

Dom Mokucelski

Dom Woyciecha Ciesli

Dom Bykowskieu

Dom Orszuli Spyczyney pusty

Dom Stanisława Szymonowicza

⁵⁹ Ovalo formos antspaudas gana neryškiai įspaustas, dr. Edmundas Rimša, palyginęs su turimais St. Beinarto 1622 (*LVIA*, f. 1671-4-338, l. 4) ir 1628 (*Vilniaus universiteto biblioteka*, f. 4-16290 (A-207) metų dokumentuose esančiais aštuoniabriauniais antspaudais, konstatavo jame keturlaukį skydą. Pirmame lauke vaizduojama dantyta juostelė, primenanti W raidę (lenk. herbo *Habdank* figūra, Beinartų lenkiškas herbas), antrame lauke virš mūro sienos pusė išlindusio liūto (lenk. herbo *Prawdzc* figūra), turėtų būti motinos herbas. Trečiame lauke, po *Habdanku*, gegnė (primena apverstą V, tai yra Λ) su dviem ant jos įrežtom gulsčiom linijom, tai sėnasis lietuviškas Beinartų simbolis. Ketvirtame lauke pasaga su kryžiumi, lenk. herbo *Pobog* figūra. Turėtų priklausyti kažkuriai St. Beinarto senelei. Palei antspaudo kraštą galima įžiūrėti legendos likučius, greičiausiai: STANISLAW BEYNART PISARZ SKARBOWY W X L ar pan. Antspaudė virš skydo matyti šalmas su stilizuotą akanto lapų skraiste.

Dom Lawrynow Bołtusznikow
Dom Marcina Kozomiaka
Dom Caspra Słodownika
Dom drugi Stanisławow
Dom Pawła Podziennika

Iadąc od Łukiszek strona lewa
Dom Mikołaja Doyniewski
Dom Piotra Kozomiaki
Dom Andrzeia Swirka Kozomiaki
Dom drugi Andrzeia

Od Glinianey Gory Strona lewa
x^a Dom Wielkowski
Dom Macieia Żagła
Dom Mikołaja Surometnika
Dom Juria Janowicza Słodownika
Dom Pusaplitew
Dom Łukasza Modia
1^a Dom Lukasza opachowskiego
Dom Marcina Nohawicznika
Dom Stasia Kraszelnika
Dom Jana Tewiecie
// [l. 1v] Dom Dawidow Kozomiakow
Dom Sawulew Pusa surew
Dom P. Jana choruzego Giedroycia
Dom Surpawieciow
Dom Łohwina
Dom tegoz Lohwinowski pusty
Dom Gorniewski
Dom Gorniowey drugi pusty
Dom Macieia czobotara
Dom Ambrozeia Miesnika
Dom Alexieia Boiarzyna pusty
Dom Łukasza Szetelnikow
Dom Stephana Sztemplew
Dom ozegawski
Dom Ciewiela Starosty Kozemiackie[g]o pusty

Od Rokiela Lewa Strona
Dom Stanisława Kłobukowicza
Dom Jana Buyny Igielnika
Dom Pana Dąbrowskiego
Dom Woyciecha Siodlarza
Dom P. Burniney
Dom Aleny Radskiej
Dom Jakowski
Dom Rupertow Doktorow
Dom P. Miłaszewskiego Mincarza
Dom Jozephow
Ogrod Lukasza Mondia
Dom Lingowski
Dom drugi Lingowski pusty
Dom Bartłomieia Giedroycia

S pola strona lewa
x^a Ogrod Kieniszkowey
Dom piotra piewza
// [1. 2] Dom Stanisława Czobotarza
Dom Marcina Kohowiszka
x2^a Dom Lukasza Opachowskie[g]o Burmistrza
Dom Piotra Rozczyny Solennika
Dom Słodownika pusty
x Dom Piotra Kozemiaki Wilkozenca
Ogrod Daniela Burmistrza
Ogrod mikołaiia Aptekarza
Dom Marcina Strzycharza⁶⁰
3.x^a Płytnica P. Oscikowey ^balias mor[s]t[i]nowa^b
Dom Marcina Kozemiaki
Dom Stanisława Dewieszkowicza
Płytnicy S' o Jana
Dom Woyciecha Pisarza Lawnickie[g]o pusty
Dom Jana Szaszka
Dom Woytaszkowski

⁶⁰ Араџіоје пралеіста (lyginant su I dok.) *Домъ Юръгелевъ стрихаровъ.*

Dom Sokołowski
Dom Wasila Rusina Raycy
Dom Juria Jewdziewicz
Dom Matysa Balwiera
Dom Sienczyłowski
Dom Daniela Burmistrza
Dom Satinkow
x^a Dom Solodziewski
6.^a Dom P. Oscikowey ^balias morstinoy^b
3^a Dom Lukasza opachowskiego
Dom Spinauciewey
Dom Szteflewski
Dom Derodziewiczow Pusty

Ż dworcow od zamku Strona Lewa
Dworzec P. Thomaszow Burmistrzow
Dworzec P. Pawła Piotrowicza Burmistrza
Dworzec mieyski
Dworzec Sporudominy
// [l. 2v] Dworzec Rusinow⁶¹
Dworzec Boreyka⁶²
Dworzec Porudomenski
Dworzec Mieyski zgur
Dworzec Jana Burtycza
Dworzec P. Iwana Lewonowicza
Dworzec Mieyski zgur
Dworzec Mieyski Lewonowski
Dworzec P. Jana Lewonowicza
Dworzec Sokołoiew

1566. ^c//////////^c

Pogłowne Miasta

^{a-a} Taip rankraštyje. ^{b-b} Vėlesnis prierašas. ^{c-c} Užtušuotas žodis.

⁶¹ Араціоје пралеіста (lyginant su I dok.) У Ларивоное дому.

⁶² Араціоје пралеіста (lyginant su I dok.) У Силиное дворцы.

III.

1595 (1596?) m. *Vilniaus miesto jurisdikai pavaldaus dalies Lukiškių priemiesčio ir palivarkų nekilnojamojo turto mokesčio mokėtojų sąrašas (1646 07 18 išrašas iš Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės išdo rejestru).*

Išrašo originalas: Rusijos valstybiniame senųjų aktų archyve, f. 1603, ap. 5, b. 1039, l. 1–1v. Lenkų k.

// [l. 1] ^{a-a} Opisanie gruntow miasta Wilenskiego, poboru y Łukiszek mieyskich reszta tego rejestru, tylko co należy naszey materyi.

31 L. fasc. 1my A^o 1646. July 18 , a sam oryginal: 1595 w Łukiszkach mieyskich nad Wilią.

Dom Daniela Wielkowicza⁶³, grosze cztery; w nim Piotr Prodziennik, groszy 15; w nim mieszka Szczesny Prodziennik groszy 15.

Dom Jacka Popopowicza⁶⁴.

Dom Stanisława Marcinowicza, grosze 4.

Dom Hrehora Plichy, gro. 4.

Dom Jakuba Plichy⁶⁵, gr. 4; w nim Ivan Prodziennik, gr. 15.

Dom Michałka Krasielnika, gr. 4; w nim Andrzej Prodziennik, gr. 15.

Dom Andrysowey Zuchowskiey, gr. 4.

Dom Jakuba Kalitnikowicza.

Dom Arasima Andrzejowicza gr. 4.

Dom Arantowey, gr. 4; w nim ^bLauryn^b Prodziennik, gr. 15.

Dom Pietra Holta, gr. 4.

Z Dworcow Poddanych mieyskich Włok

Z Dworca Wielkiego Marcin, Włokę iednę sz. 1; Cimofiey od iedney sz. 1; Stasiuł od iedney sz. 1; Woyciech od iedney sz. 1; Alexiey od iedney sz. 1; Maciey Stryi od puł włoki gr.15.

Z Dworca Kupryaniskiego. Marcin ad iedney sz. 1; Gryg od iedney sz. 1; Mikołay od iedney sz. 1; Stasiuk od iedney sz. 1; Jan <...>ow zięc od iedney sz. 1;

⁶³ Vilniaus miestietis (miręs apie 1597 m.), žr. V. J o g è l a, E. M e i l u s, V. P u g a č i a u s k a s, min. veik., p. 244, 245, 250–252.

⁶⁴ 1602 m. Vilniaus tarybos metinių pareigūnų sąrašuose minimas Jacko Iwanowiczius Popowiczius, žr. *LVI A*, f. SA, b. 5234, l. 11v.

⁶⁵ 1698 m. minimas Vilniaus miestietis ir pirklys Jakubas Pli(y)chta, žr. *AVAK*, t. XX, p. 139–141; o 1604 m. Vilniaus tarybos metinių pareigūnų sąrašuose minimas Jakubas Piotrowiczius Spicha, žr. *LVI A*, f. SA, b. 5234, l. 11v.

“**Z Dworca Lewoniskiego**”. Piotr Duba na ogrodzie gr. 6; Stanisław na ogrodzie gr. 6; Szczepan na ogrodzie gr. 6; Stroż dworny na ogrodzie gr. 6.

Pan Kuzma z Dworca Dubasińskiego od czterech na ogrodzie po sześciu gr. 24.

Od iednego ogrodnika Borzeykowskiego gr. 6.

W Oskielanach od ogrodnika gr. 6.

Jan Rudomina⁶⁶ ode dwóch włok w Gurach sz. 2.

Od trzech zagrodnikow w Duszanatach gr. 18.

Michayło Sieciło⁶⁷ na Porudominie od 5 zagrodnikow po szesciu złoty ieden.

Od chałupki nędzney gr. 2.

Michaiło Sieciło⁶⁸ Za Mostem Murowanym włoka iedna sz. 1.

Gabryel Brazicz⁶⁹ od ludzi cerkownych z Korzyści od puł osmu służb osiadłych sz. 7, groszy 15.

“**Włoki Ziemie Miesckiej Wilenskiej**”.

Jan Skubinaycis od włok 6, sz. 6; Matys Strycharz od włok 5, złotych 5; Moysiey Drzemienozewicz od włok dwoch sz. 2; Stanisław Tobołkowicz od włok pięciu dał sz. 5; Maciey Janowicz od dwoch włok między drogami złotych dwa; Jan Fiedorowicz od dwoch włok sz. 2; Anna Łukaszowa młynarka od // [l. 1v] włok trzech sz. 3. Pan Marcin Tomasziewicz⁷⁰ od ogrodnika na Antokołu gr. 6; od włok 2 Miesckich, od Gładkiego sz. 2. Od Borysa od włok osmiu sz. 8.

U tego rejestru pieczęć miescka przycisniona, a podpisy rąk tymi słowy Kasper Korablewicz Succollector z rady obraney ręką swą podpisał. Ja Wasil Harazmusowicz z pospolstwa wybrany z rady, ruka własna podpisał. Do ktorego tego ekstraktu przy pieczęci, ręką moją podpisuię. Działo się w Wilnie roku msca y dnia zwyż mienionego.

L.S.⁷¹

⁶⁶ 1586, 1592 m. tarp Vilniaus tarybos metinių pareigūnų sąrašuose minimas Janas Jendrzeiewiczus Rudomina, o 1598 m. pirmas įrašytas kaip burmistras, žr. *LVIA*, f. SA, b. 5324, l. 9v, 10, 11; taip pat žr. *Vilniaus burmistro Luko Markovičiaus „Mundijaus“ kalbos*, p. 119–120.

⁶⁷ 1571, 1577, 1583(?) ir 1596(?) m. tarp Vilniaus tarybos metinių pareigūnų minimas Michailas Matwieiewiczus (Macieiewicz) Siencylo, o 1586, 1592 ir 1598 m. įrašytas antras kaip burmistras, žr. *W. K o w a l e n k o*, min. veik., p. 135; pavardeš užrašytos kaip šaltinyje – *LVIA*, f. SA, b. 5324, l. 7v, 8v, 9(?), 9v, 10, 10v(?), 11.

⁶⁸ Žr. prieš tai esančią nuorodą.

⁶⁹ 1592, 1598 m. Vilniaus tarybos metinių pareigūnų sąrašuose minimas Gabrielius Siemionowiczus Bražycas, žr. *LVIA*, f. SA, b. 5234, l. 10, 11.

⁷⁰ Tikriausiai jis 1592 m. minimas kaip Vilniaus tarėjas „iš lietuvių pusės“, žr. *AVAK*, t. XX, p. 72; Vilniaus tarybos metinių pareigūnų sąrašuose minimas Marcinas Tomaszewiczus 1588, 1594, 1608 m. – burmistras, 1600 m. – Marcinas Thomaszewiczus Borowski, o 1602 m. šis nurodomas kaip burmistras, *LVIA*, f. SA, b. 5324, l. 9v, 10v, 11, 11v, 12.

⁷¹ Žr. 59 nuorodą.

Stanisław Beynart skarbný WXL sekr: Kroła Msci

^aNarratywa tego Regestru. Roku 1646 M^csca^c Julij 18 dz^c Za potrzebowaniem w Bogu W^o Im Xiędza Adama Karwowskiego, Prokuratora OO Jezuitow Collm^c Wilenskiego, Extrakt z Regestru Skarbowego wybierania pieniędzy Szosowych z domow y ludzi Rzemieslnicznych miasta JKM Wilna, przez birczych z rady y pospolstwa Miasta Wilens[kieg]o obrany w Roku 1596 wybieranych, Przemennie Stanisława Beynarta Skarbnego W^oX^aL^o, Sekretarza Kroła Jmsci^c, Klucznika y Podkluczego Wilens[kieg]o wydany iest, w ktorým Regestrze wybieranie poboru Szosowe[g]o z domow y od sąsiadow w nich mieszkaiących, takze y Folwarkow Miesckich Wilenskich tak opisuie. Registr Spisany domow Miesckich, Rynkowych, Ulicznych y na przedmiesciu, Rzemieslnickich, Przekupnickich, Komornickich y Innych na Żądanie J P^a Gabryela Bogdanowicza Rypinskiego⁷² Sędzie[g]o Grodz[kiego] y poborce P[o]w[ia]tu Wilens[kiego] od Succollectorow do wybierania poboru Szosowe[g]o w Roku 1595.^a

^{a-a} Tekstas įrašytas parašėje kairėje lapo pusėje. ^{b-b} Įrašyta virš užbraukto Andrzej. ^{c-c} Paryškinta rankraštyje.

IV.

1596 m. Vilniaus miesto jurisdikai pavaldaus dalies Lukiškių priemiesčio ir palivarkų nekilnojamojo turto mokesčio mokėtojų sąrašas (1646 07 18 išrašas iš Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės išdo rejestru).

Įrašo originalas: Rusijos valstybiniame senųjų aktų archyve, f. 1603, ap. 5, b. 1040, l. 1–2. Lenkų k.

// [1. 1] Roku tysięc szescset czterdziestego szostego miesięcą Awgusta pirszego dnia za potrzebowaniem w Bodze Wielebnego Jego Msci Xiędza Adama Karwowskiego Prokuratora Oycow Jezuytow Kollegium Wilenskiego Extrakt z rejestru skarbowego wybierania pieniędzy Szosowych z domow y ludzy rzemieslnickich miasta Jego Kro[lewski]ego Msci Wilnia przez birczych z rady y pospolstwa miasta Wilenskiego obrany w roku tysięc pięcset dziewięćdziesiąt szostym wybieranych, przez mnie Stanisława Beynarta Skarbnego Wielkiego Xięstwa Litewskiego Sekretarza Kroła Jego Msci Klucznika y Podkluczego Wilenskiego wydany iest w ktorým regestrze wybieranie poboru Szosowego z domow y od sąsiadow w nich mieszkaiących: tak opisuie

^a **Kwaterna Szosta. Zawulek Przeciw Wiliej lewa strona.**

Dom ^bWihlikowey.^b

⁷² Gabrielius Bohdanowiczius Rypińskis, kalvinistas, kaip Vilniaus vaivadijos pilies teismo teisėjas minimas 1592–1599 m., žr. *Urzędnicy WKL. Spisy, t. I*, nr 870, s. 167.

Dom Macieja Rudominy⁷³ groszy cztery; w nim Piotr Purznik który ieden, iego zona grezczyszniki pieka, groszy piętnascie; w tym ze Pawłowa grezczyszniki piecze, groszy piętnascie.

Plitnicze Daniela Wielkowicza⁷⁴, groszy cztery; wnim Piotr Bednarz groszy dwadziescia.

Dom Stanisława Pisarza, groszy cztery, w tym domu Stanisław bednarz groszy siedmnascie.

Dom Jana Szaska, A zloty ieden dał; Jan furman, jego zona grezczyszniki pieka, groszy piętnascie; w tym ze Szczepan podziennik Komornik, groszy dwanascie; w tym ze Piotr podziennik komornik, groszy dwanascie; w tym ze Ambrozey podziennik, groszy piętnascie.

Dom Woytaskowey.

Dom Piotra Skoruly, groszy cztery; wnim Marcin koziemiaka, złoty ieden.

Dom Philipa Żołokaia.

Dom Michała nieczkiego, groszy cztery.

Dom Pawła Sieczki⁷⁵, groszy cztery.

ZAWULEK OD WILIEY DO Plitnicz Sienciłowych.

Dom Stanisława mazura.

Dom Wasilowey Didriykowej⁷⁶.

Dom Sienciła⁷⁷ Burmistrza, groszy cztery; wnim Maciey Koziemiaka, złoty ieden.

Dom Michayła Sienciła⁷⁸, groszy cztery.

Plitnicze Sienciłowe, groszy cztery.

Dom Michayła Sienciła⁷⁹, groszy cztery; wnim Paweł Sapocznik, groszy trzydziesci.

Dom Gugowey, groszy cztery; wnim Łukasz Furman, złoty ieden.

⁷³ 1559, 1565 ir 1573 m. tarp Vilniaus tarybos metinių pareigūnų sąrašuose minimas Matwiej(y)us (Maciey, Matys) Jendrzeiewiczus (Jendrzejowicz) Rudomina, o 1579 m. pirmas įrašytas kaip burmistras, žr. W. K o w a l e n k o, min. veik., p. 134–136; *LVI*A, f. SA, b. 5324, l. 6(?), 7, 8, 8v.

⁷⁴ Velkavičiaus plytinė minima 1646 m. braižytame Lukiškių plane ir jo paaiškinimuose, žr. V. J o g ė l a, E. M e i l u s, V. P u g a č i a u s k a s, min. veik., p. 32–33, 6 pav. ir jo paaiškinimus (NN) p. 35–38.

⁷⁵ 1593 m. Vilniaus tarybos metinių pareigūnų sąrašuose antruoju kaip burmistras įrašytas Pawełas Siecka, žr. *LVI*A, f. SA, b. 5324, l. 10v.

⁷⁶ Didrigavičiai (Dydrychowicz), Vilniaus pavieto bajorai, žr. V. J o g ė l a, E. M e i l u s, V. P u g a č i a u s k a s, min. veik., p. 20, 21, 41, 261.

⁷⁷ 1571, 1577, 1583(?) ir 1596(?) m. tarp Vilniaus tarybos metinių pareigūnų minimas Michałas Matwieiewiczus (Macieiewicz) Siencyło, o 1586, 1592 ir 1598 m. įrašytas antras kaip burmistras, žr. W. K o w a l e n k o, min. veik., p. 135; pavardės užrašytos kaip šaltinyje – *LVI*A, f. SA, b. 5324, l. 7v, 8v, 9(?), 9v, 10, 10v(?), 11.

⁷⁸ Žr. prieš tai esančią nuorodą.

⁷⁹ Ten pat.

Dom pana Kostelę⁸⁰, groszy cztery, wnim Matys bednarz, groszy dwadziescia pięć.
Drugi doma przeciw Fortka, groszy dwa; wnim Ma // [l. 1v] tyszowa Przekupnica
groszy piętnascie.

Dom Pawła Sołodzia, groszy cztery.

Dom Bałtromieja Limze, groszy cztery, on ze swiecz, ubogi prosty piętnascie.

Dom Kastella⁸¹ pusty.

U Murowanego mostu Siemiernic osim, kazda polskich osim złotych dwa groszy
cztery.

Dom Judziewicza⁸², groszy cztery.

Dom miesky gdzie wapno palą.

Dom Bezwortowey.

Dom Zacharyasza⁸³ aptekarza.

Dom Jana Rudominy⁸⁴ nad Wilią, groszy cztery; wnim ze Maciey pilnik, groszy piętnascie.

Do ktorego tego ekstraktu przy pieczęci ręką moją podpisuiesię. Działosię w Wilniu,
roku, miesiąca y dnia zwyj pomienionego.

Stanisław Beynart Skarbny WKL sekr^ć Kro Je[g]o M^ć

^a *Kairėje paraštėje prirašyta* Prz[e]ciw Wiljy, *kiek žemiau* NB Wielkowicza przy plitnici pars (*neįskaitomi 4 žodžiai*) podatek nieplocil. ^{b-b} *Žodis taisytas(?), gali būti ir Winlikowey.*

⁸⁰ Galbūt tai 1583, 1589, 1595 m. Vilniaus tarybos metinių pareigūnų sąrašuose minimas Marcinas Kasztella, o 1596 m. įrašytas pirmas kaip burmistras, žr. *LVI*A, f. SA, b. 5324, l. 9, 10, 10v.

⁸¹ 1583, 1589, 1595 m. Vilniaus tarybos metinių pareigūnų sąrašuose minimas Marcinas Kasztella, o 1596 m. įrašytas pirmas kaip burmistras, žr. ten pat.

⁸² Galbūt tai 1600 m. Vilniuje minimas Vilniaus miestietis Lawrinas Jodzewiczius, *AVAK*, t. XX, p. 163.

⁸³ Tikriausiai Vilniaus vaistininkas Zacharijus Slizis (minimas 1584–1586 m.), žr. R. R a g a u s k i e n ė, min. veik., p. 33, 49–50.

⁸⁴ 1586, 1592 m. tarp Vilniaus tarybos metinių pareigūnų sąrašuose minimas Janas Jendrzeiewiczus Rudomina, o 1598 m. pirmas įrašytas kaip burmistras, žr. *LVI*A, f. SA, b. 5324, l. 9v, 10, 11; taip pat žr. *Vilniaus burmistro Luko Markovičiaus „Mundijaus“ kalbos*, p. 119–120.